

INFORMATIEBROCHURE

PALLIATIEVE SEDATIE

EEN WEGWIJZER VOOR PATIËNT EN FAMILIE

WAT IS PALLIATIEVE SEDATIE?

Palliatieve sedatie* is het verlagen van het bewustzijn door middel van medicatie wanneer iemand zich in de laatste fase van zijn leven bevindt.

Het laat toe dat één of meerdere moeilijk te controleren symptomen zoals extreme kortademigheid, angst, braken, onrust, ... die zich kunnen stellen als een overlijden nabij is (ongeveer één week of minder), onder controle worden gebracht. De hoeveelheid en het soort medicatie is afhankelijk van de noden van de patiënt.

We maken een onderscheid tussen volgende vormen van sedatie:

- **Licht:** de patiënt is rustig en reageert wanneer men hem aanspreekt.
- **Diep:** de patiënt slaapt en reageert niet wanneer men hem aanspreekt.

De sedatie kan continu of met onderbrekingen zijn:

- **Continu:** de patiënt blijft onder sedatie tot het overlijden.
- **Met onderbrekingen:** de sedatie wordt onderbroken toegediend (bijvoorbeeld enkel 's nachts) tot het overlijden.

DOEL VAN EEN PALLIATIEVE SEDATIE?

Bij een sedatie staat niet de slaap centraal, maar wel het verminderen van de klachten en de ongemakken. Er is bij een sedatie nooit sprake van het leven te verkorten, wel om het einde van het leven comfortabeler te maken.

Een palliatieve sedatie valt onder de noemer 'comfortzorg'.

* zie [www.palliaweb.nl/richtlijnen-palliatieve-zorg/richtlijn/palliatieve sedatie](http://www.palliaweb.nl/richtlijnen-palliatieve-zorg/richtlijn/palliatieve-sedatie)

WAT IS HET VERSCHIL MET EUTHANASIE?

Een palliatieve sedatie verschilt fundamenteel van euthanasie.

Euthanasie heeft als doel opzettelijk levensbeëindigend te handelen. De patiënt dient hier zelf expliciet naar te vragen bij de behandelende arts, die de ontvankelijkheid van de vraag vervolgens zal nagaan, tenzij hij wenst door te verwijzen. Een arts heeft immers geen verplichting om euthanasie uit te voeren. Voor euthanasie bestaat er een wettelijk kader met een daaraan verbonden te doorlopen procedure (zie ziekenhuisfolder: Euthanasie, een wegwijzer voor patiënt en familie).

Palliatieve sedatie heeft nooit als doel het leven te beëindigen. Men beoogt enkel het maximale comfort in de laatste levensfase. De beslissing ligt bij de arts, na overleg met het verzorgend team en na gesprekken met de patiënt en/of familie. Palliatieve sedatie kadert binnen een normaal medisch handelen als een vorm van pijn- en symptoombestrijding. Centraal hierin zijn pijn en andere ongemakken die niet op andere wijze behandeld kunnen worden. We noemen dit onbehandelbare symptomen. Voor palliatieve sedatie is er geen wettelijk kader, het behoort tot zorgvuldig medisch handelen.

VOORWAARDEN VOOR PALLIATIEVE SEDATIE

- Iedereen is tot de conclusie gekomen dat de patiënt in de laatste fase van zijn leven is (=terminale fase). Het overlijden is nabij.
- De patiënt lijdt ondraaglijk, lichamelijk en/of psychisch, en kan niet op een andere wijze behandeld worden.
- Er waren gesprekken met patiënt en/of familie en de zorgverstrekkers. Pas nadien beslist de arts of een palliatieve sedatie wordt opgestart en onder welke vorm.
- Het palliatief supportteam (PST) van Vitaz kan ingeschakeld worden ter ondersteuning van de patiënt en zijn omgeving (familie, afdeling, arts, ...).

VERLOOP VAN DE PALLIATIEVE SEDATIE

- De zorgafdeling zorgt voor een zo rustig mogelijke omgeving.
- We vragen aan de patiënt en zijn naasten of er nog specifieke wensen zijn en of er nog zaken besproken moeten worden.
- Er is tijd om afscheid te nemen van naasten en indien gewenst kan er ook een afscheidsritueel voorzien worden.
- Alle behandelingen en medicatie die niet op het comfort gericht zijn, worden stopgezet.
- Het in slaap brengen gebeurt door middel van een slaapmiddel. De pijnmedicatie die werd gegeven blijft behouden. De manier waarop die wordt toegediend kan aangepast worden.
- Via een infuus onder de huid of in een ader wordt een medicatiepomp gestart met een aangepaste dosis medicatie. Deze wordt nauwgezet opgevolgd en aangepast in functie van het comfort van de patiënt.
- Toediening van voedsel en vocht wordt gestopt omdat een stervend lichaam hier niet langer behoefte aan heeft. Dit betekent geen extra lijden voor uw dierbare, maar eerder extra comfort.

- De opstart van een diepe, continue sedatie kan gepaard gaan met begeleidend effecten, eigen aan de stervensfase die zich inzet. Dat kunt u merken aan:
 - Verandering van de ademhaling. Men gaat vaak dieper ademen, of onregelmatiger, soms met lange pauzes. Dit is normaal binnen het stervensproces, net zoals een reutelende ademhaling. Deze laatste is soms een minder aangename ervaring, maar heeft niets te maken met stikken of benauwdheid. Naast gepaste medicatie is het veranderen van de lighouding soms een hulp.
 - Verhoogde transpiratie, welke kan verholpen worden door regelmatig opruimen.
 - Met de mond open slapen geeft vaak een droge mond. Ook hier zijn middelen ter beschikking die het comfort kunnen verhogen (swap, lippenbalsem, ...).
 - Bij onrust, grimassen, het openen van de ogen, ongecontroleerde arm- en/of beenbewegingen, is aanpassing van de medicatie nodig.
- Het plaatsen van een blaassonde kan helpen om onrust door een volle blaas te voorkomen.
- Het is uiteraard de bedoeling dat alle basiszorg (wondzorg, hygiënische zorg, stomazorg, ...) blijft doorlopen zoals deze aanwezig was voor de sedatie.
- De arts, de afdeling en het palliatief supportteam zijn een blijvend aanspreekpunt voor familie en naasten tijdens de palliatieve sedatie, alsook bij en na het overlijden.

WAT KUNT U ALS FAMILIE OF NAASTE BETEKENEN?

Aanwezig zijn bij uw dierbare, ook al slaapt deze, is altijd mogelijk en mag gedoseerd zijn naar eigen aanvoelen.

Het creëren van een warme, persoonlijke sfeer behoort ook tot de mogelijkheden, bijvoorbeeld aan de hand van muziek, aromatherapie, ...

Het is zeer belangrijk om te weten dat er op een palliatieve sedatie geen exacte tijdsduur in functie van overlijden te plaatsen is. Soms kan het overlijden zeer snel intreden, soms duurt het enkele uren en soms meerdere dagen. Uitzonderlijk ook één of twee weken. Dit laatste kan voor de omgeving een moeilijke, maar ook zinvolle tijd zijn en het is belangrijk dat ieder voor zich durft aan te geven wat haalbaar is en wat niet.

Heeft u nog vragen? Blijf er niet mee lopen. Spreek de behandelend arts of de verpleegkundige(n) van de afdeling zeker aan. Ook de medewerkers van het palliatief supportteam staan klaar om uw vragen te beantwoorden.

PALLIATIEF SUPPORTTEAM

03 760 85 54

Vitaz vzw

Moerlandstraat 1 | 9100 Sint-Niklaas

T. +32 (0)3 760 60 60 | info@vitaz.be | www.vitaz.be

BE 0881.291.322 | RPR Gent

art. 16123 | v2 | 11/04/2025